Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (viides jaosto)

18 päivänä joulukuuta 2019*

Ennakkoratkaisupyyntö – Teollis- ja tekijänoikeudet – Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistaminen – Direktiivi 2004/48/EY – Tietokoneohjelmien oikeudellinen suoja – Direktiivi 2009/24/EY – Ohjelmistolisenssisopimus – Lisenssinsaaja muuttaa tietokoneohjelman lähdekoodia luvattomasti ja lisenssisopimuksen vastaisesti – Lisenssinantajan lisenssinsaajaa vastaan nostama contrefaçon-kanne – Sovellettavan vastuujärjestelmän luonne

Asiassa C-666/18,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka cour d'appel de Paris (Pariisin ylioikeus, Ranska) on esittänyt 16.10.2018 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 24.10.2018, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

IT Development SAS

vastaan

Free Mobile SAS,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (viides jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja E. Regan sekä tuomarit I. Jarukaitis (esittelevä tuomari), E. Juhász, M. Ilešič ja C. Lycourgos,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– IT Development SAS, edustajanaan B. Lamon, avocat,

– Free Mobile SAS, edustajanaan J. Fréneaux, avocat,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään R. Coesme, A.-L. Desjonquères ja A. Daniel,

– Euroopan komissio, asiamiehinään É. Gippini Fournier, S. L. Kalėda ja J. Samnadda,

kuultuaan julkisasiamiehen 12.9.2019 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2004/48/EY (EUVL 2004, L 157, s. 45) ja tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 23.4.2009 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2009/24/EY (EUVL 2009, L 111, s. 16) 4 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat IT Development SAS ja Free Mobile SAS ja jossa on kyse väitetystä ohjelmistoa koskevasta deliktityyppisestä loukkauksesta (contrefaçon) ja siitä aiheutuneesta vahingosta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Direktiivi 2004/48

3 Direktiivin 2004/48 johdanto-osan 10, 13 ja 15 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(10) Tämän direktiivin tavoitteena on lähentää [jäsenvaltioiden] lainsäädäntöjä, jotta voidaan varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien suojan korkea, yhdenvertainen ja yhdenmukainen taso sisämarkkinoilla.

– –

(13) On tarpeen määritellä tämän direktiivin soveltamisala mahdollisimman laajasti, jotta siihen voidaan sisällyttää kaikki [unionin] tämän alan säännösten ja/tai asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön piiriin kuuluvat teollis- ja tekijänoikeudet. – –

– –

(15) Tämä direktiivi ei saisi vaikuttaa teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaan aineelliseen oikeuteen – –”

4 Kyseisen direktiivin 1 artiklassa, jossa määritellään direktiivin kohde, säädetään seuraavaa:

”Tämä direktiivi koskee teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi tarvittavia toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja. – –”

5 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä säädettyjä toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja sovelletaan 3 artiklan mukaisesti kaikkiin [unionin] lainsäädännössä ja/tai kyseisen jäsenvaltion lainsäädännössä säädettyjen teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksiin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta [unionin] tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä säädettyjen tai säädettävien keinojen käyttämistä, sikäli kuin mainitut keinot ovat edullisempia oikeudenhaltijoille.

– –

3. Tämä direktiivi ei vaikuta:

a) teollis- ja tekijänoikeuksia koskevaa aineellista oikeutta sääteleviin [unionin] säädöksiin – –

– –”

6 Direktiivin 2004/48 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Yleinen velvoite”, säädetään seuraavaa:

”1. Jäsenvaltioiden on säädettävä tarvittavat toimenpiteet, menettelyt ja oikeussuojakeinot tässä direktiivissä tarkoitettujen teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamiseksi. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia, ne eivät saa olla liian monimutkaisia tai kalliita eivätkä ne saa sisältää kohtuuttomia määräaikoja tai johtaa aiheettomiin viivytyksiin.

2. Näiden toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on myös oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille ja säädetään takeista niiden väärinkäytön estämiseksi.”

7 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Henkilöt, joilla on oikeus pyytää toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista”, säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on myönnettävä oikeus pyytää tässä luvussa tarkoitettujen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista:

a) sovellettavan lainsäädännön mukaisesti teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoille;

– –”

Direktiivi 2009/24

8 Direktiivin 2009/24 johdanto-osan 15 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Sen koodin muodon luvaton toisintaminen, kääntäminen, sovittaminen tai muuttaminen, jossa tietokoneohjelman kappale on saatettu saataville, on tekijän yksinoikeuteen kohdistuva loukkaus. – –”

9 Direktiivin 2009/24 1 artiklan, jossa määritellään direktiivin kohde, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on tämän direktiivin säännösten mukaisesti annettava tietokoneohjelmille tekijänoikeudellista suojaa kirjallisina teoksina, joita tarkoitetaan kirjallisten ja taiteellisten teosten suojaamisesta tehdyssä Bernin yleissopimuksessa. – –”

10 Kyseisen direktiivin 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Yksinoikeudet”, säädetään seuraavaa:

”1. Jollei 5 tai 6 artiklasta muuta johdu, 2 artiklassa tarkoitetun oikeudenhaltijan yksinoikeudet käsittävät oikeuden seuraaviin toimiin tai niiden sallimiseen:

– –

b) tietokoneohjelman kääntäminen, muuntaminen, sovittaminen ja muunlainen muuttaminen sekä näiden toimien tulosten toisintaminen rajoittamatta kuitenkaan ohjelmaa muuttaneen henkilön oikeuksia;

– –”

11 Kyseisen direktiivin 5 artiklan, jonka otsikko on ”Yksinoikeuksia koskevat poikkeukset”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jollei toisin ole nimenomaisesti sovittu, 4 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa tarkoitetut toimet eivät edellytä oikeudenhaltijan suostumusta, jos ne ovat tarpeen, jotta tietokoneohjelman laillisesti hankkinut henkilö voi käyttää ohjelmaa aiotun tarkoituksen mukaisesti, virheiden korjaaminen mukaan lukien.”

12 Direktiivin 2009/24 8 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan kyseisen direktiivin säännökset eivät vaikuta muihin lain säännöksiin, jotka koskevat muun muassa sopimusoikeutta.

Ranskan oikeus

13 Teollisuus- ja tekijänoikeuksista annetun lain (code de la propriété intellectuelle) L. 112-2 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Tässä laissa tarkoitettuja hengentuotteita ovat muun muassa

– –

13° ohjelmistot, valmistelevaan suunnitteluun liittyvä aineisto mukaan lukien

– –”

14 Kyseisen lain L. 122-6 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Jollei L. 122-6-1 §:n säännöksistä muuta johdu, tietokoneohjelman tekijälle kuuluva hyödyntämisoikeus käsittää oikeuden seuraaviin toimiin ja niiden sallimiseen:

1° tietokoneohjelman pysyvä tai tilapäinen toisintaminen – –

2° tietokoneohjelman kääntäminen, muuntaminen, sovittaminen ja muunlainen muuttaminen sekä näiden toimien tuloksena syntyvän tietokoneohjelman toisintaminen

– –”

15 Mainitun lain L. 122-6-1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”I. Edellä L. 122-6 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitetut toimet, virheiden korjaaminen mukaan lukien, eivät edellytä tekijän suostumusta, jos ne ovat tarpeen, jotta ohjelman käyttöön oikeutettu henkilö voi käyttää ohjelmaa sen tarkoituksen mukaisesti.

Tekijällä on kuitenkin oikeus sopimuksella varata itselleen oikeus korjata virheet ja määrätä L. 122-6 §:n 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen toimien, jotka ovat tarpeen, jotta ohjelman käyttöön oikeutettu henkilö voi käyttää ohjelmaa sen tarkoituksen mukaisesti, toteuttamistavasta.

– –”

16 Saman lain L. 335-3 §:n 2 momentissa säädetään seuraavaa:

”Deliktityyppisenä loukkauksena (contrefaçon) pidetään myös L. 122-6 §:ssä määriteltyjen tietokoneohjelman tekijänoikeuksien loukkausta.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

17 IT Development -yhtiö myönsi 25.8.2010 tehdyllä sopimuksella, jota muutettiin 1.4.2012 tehdyllä sopimusmuutoksella, Free Mobile -yhtiölle, joka on matkaviestinnän palvelupaketteja Ranskan markkinoilla tarjoava matkapuhelinoperaattori, lisenssin ja ylläpitosopimuksen ClickOnSite-ohjelmistopakettiin, joka on keskitetty projektinhallintaohjelmatuote, jonka avulla Free Mobile voi organisoida ja seurata reaaliaikaisesti yksiköidensä ja ulkopuolisten teknisten palveluntarjoajiensa suorittaman sen kaikkien matkapuhelinantennien käyttöönoton edistymistä.

18 IT Development nosti 18.6.2015 tribunal de grande instance de Paris'ssa (Pariisin alioikeus, Ranska) Free Mobilea vastaan ClickOnSite-ohjelmistoa koskevan contrefaçon-kanteen, jolla se vaati myös kärsimänsä vahingon korvaamista. Se väitti, että Free Mobile oli muuttanut ohjelmistoa muun muassa luomalla uusia lomakkeita. Sen lisäksi, että kyseiset muutokset olivat IT Developmentin mukaan huomattavia, se vetosi sen, ettei Free Mobilella ollut oikeutta tehdä tällaisia muutoksia, tueksi muun muassa lisenssisopimuksen 6 artiklan, jonka otsikko on "Lisenssin laajuus", määräyksiin, joissa todetaan olennaisilta osin, että asiakkaan on pidättäydyttävä nimenomaisesti ohjelmistopaketin välittömästä tai välillisestä toisintamisesta, sen analysoimisesta ja/tai takaisinmallintamisesta sekä kyseisen ohjelmiston muuttamisesta, korjaamisesta, mukauttamisesta tai sen johdannaisten tai laajennusten välittömästä tai välillisestä luomisesta.

19 Free Mobile nosti oikeuden väärinkäyttöä koskevan vastakanteen ja väitti, että IT Developmentin vaatimukset oli jätettävä tutkimatta ja että ne olivat perusteettomia.

20 Tribunal de grande instance de Paris jätti 6.1.2017 antamassaan tuomiossa IT Developmentin vaatimukset, jotka perustuivat Free Mobilen sopimussuhteen ulkopuoliseen korvausvastuuseen (jäljempänä deliktivastuu), tutkimatta, hylkäsi Free Mobilen esittämän oikeuden väärinkäyttöön perustuvan vahingonkorvauskanteen ja velvoitti IT Developmentin korvaamaan oikeudenkäyntikulut. Kyseinen tuomioistuin katsoi, että on olemassa kaksi erillistä immateriaalioikeuksia koskevaa vastuujärjestelmää, joista ensimmäinen perustuu deliktivastuuseen ja koskee tilanteita, joissa ohjelmiston laatijan lakisääteisiä hyödyntämisoikeuksia loukataan, ja toinen sopimusvastuuseen siinä tapauksessa, että tekijän sopimuksella itsellään säilyttämää tekijänoikeutta loukataan, ja että nyt käsiteltävässä asiassa Free Mobilea moitittiin selvästi sopimusvelvoitteiden laiminlyömisestä, joka kuuluu sopimusvastuun alaan, eikä ohjelmistoa koskevasta deliktiperusteisesta contrefaçon-oikeudenloukkauksesta.

21 IT Development on valittanut mainitusta tuomiosta cour d'appel de Paris'hin (Pariisin ylioikeus, Ranska) ja pyytänyt tätä esittämään unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen sekä vaatinut ensimmäisessä oikeusasteessa annetun tuomion kumoamista ja sen nostaman contrefaçon-kanteen ottamista tutkittavaksi. Se vaatii myös toteamaan, että Free Mobilen ohjelmistoon tekemät muutokset merkitsevät mainituntyyppistä oikeudenloukkausta, sekä velvoittamaan viimeksi mainitun maksamaan sille 1 440 000 euron korvauksen aiheutuneesta vahingosta ja toissijaisesti velvoittamaan Free Mobilen sopimussuhteen perusteella maksamaan sille 840 000 euron korvauksen kyseisestä vahingosta. Lisäksi se vaatii joka tapauksessa, että Free Mobilelle ja sen alihankkijalle Corasolle asetetaan uhkasakolla tehostettu kielto käyttää ohjelmistoa sekä ottaa siitä peräisin olevia tietoja ja käyttää niitä uudelleen.

22 Free Mobile vaatii, että cour d'appel de Paris muun muassa vahvistaa ensimmäisessä oikeusasteessa annetun tuomion määräykset, velvoittaa IT Developmentin maksamaan sille 50 000 euron korvauksen oikeuden väärinkäytön perusteella ja toteamaan, ettei IT Developmentin vaatimuksia voida ottaa tutkittavaksi ja että ne ovat joka tapauksessa perusteettomat.

23 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, että Ranskan vahingonkorvausoikeus perustuu kumulaatiokiellon periaatteelle, joka merkitsee yhtäältä sitä, että henkilö ei voi olla sopimusvastuussa ja deliktivastuussa samaa henkilöä kohtaan samojen tekojen perusteella, ja toisaalta sitä, että

sopimusvastuu syrjäyttää deliktivastuun, jos kyseisten henkilöiden välillä on pätevä sopimus ja jos toisen heistä kärsimä vahinko perustuu jonkin sopimusvelvoitteen puutteelliseen täytäntöönpanoon tai täytäntöönpanon laiminlyöntiin. Lisäksi se mainitsee, että Ranskan oikeudessa contrefaçon-oikeudenloukkaus, josta rikostunnusmerkistö on peräisin, kuuluu deliktivastuun alaan mutta Ranskan oikeuteen ei sisälly mitään säännöstä, jonka mukaan contrefaçon-oikeudenloukkaus ei olisi mahdollinen, jos osapuolten välillä on sopimussuhde. Tältä osin se mainitsee esimerkkinä, että patenttien ja tavaramerkkien alalla contrefaçon-kanne voidaan nostaa sellaista lisenssinsaajaa vastaan, joka on ylittänyt sopimuksen rajat.

24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa kuitenkin, että direktiivin 2004/48 2 artiklassa, jolla rajataan kyseisen direktiivin soveltamisala, säädetään yleisesti, että siinä säädettyjä toimenpiteitä, menettelyjä ja oikeussuojakeinoja sovelletaan kaikkiin teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksiin tekemättä eroa sen perusteella, perustuuko se sopimuksen täytäntöönpanon laiminlyöntiin vai ei.

25 Tässä tilanteessa cour d'appel de Paris on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko se, että ohjelmiston lisenssinsaaja jättää noudattamatta lisenssisopimuksen ehtoja (ylittämällä koejakson, sallitun käyttäjämäärän tai muun mitattavan määrän, kuten ohjelmiston käskyjen suorittamiseksi käytettävien prosessorien määrän, tai muuttamalla ohjelmiston lähdekoodia, kun lisenssin mukaan tämä oikeus on yksinomaan alkuperäisellä oikeudenhaltijalla),

– ([direktiivissä 2004/48] tarkoitettu) oikeudenloukkaus, joka on aiheutunut [tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta annetun direktiivin 2009/24] 4 artiklassa vahvistetun ohjelmiston tekijänoikeuden haltijalle,

– vai voidaanko siihen soveltaa erillistä oikeudellista järjestelmää, kuten yleistä sopimukseen perustuvan vastuun järjestelmää?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

26 Aluksi on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tämän vuoksi tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen (tuomio 28.6.2018, Crespo Rey, C-2/17, EU:C:2018:511, 40 kohta ja tuomio 26.9.2019, UTEP 2006, C-600/18, EU:C:2019:784, 17 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

27 Nyt käsiteltävässä asiassa unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee, että pääasian oikeudenkäynti koskee kumulaatiokiellon periaatetta, jonka perusteella deliktivastuu on sivuutettava, jos kanne pääasian tilanteen tavoin perustuu sopimusvelvoitteiden väitettyyn laiminlyöntiin eikä deliktiperusteiseen oikeudenloukkaukseen.

28 Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on esittänyt, kyseinen Ranskan oikeuden periaate merkitsee yhtäältä sitä, että henkilö ei voi olla sopimusperusteisessa vastuussa ja deliktivastuussa samaa henkilöä kohtaan samojen tekojen perusteella, ja toisaalta sitä, että sopimusvastuu syrjäyttää deliktivastuun, jos kyseisten henkilöiden välillä on pätevä sopimus ja jos toisen heistä kärsimä vahinko perustuu jonkin sopimusvelvoitteen puutteelliseen täytäntöönpanoon tai täytäntöönpanon laiminlyöntiin.

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on myös maininnut, että contrefaçon-oikeudenloukkaus on Ranskan oikeuden mukaan rikos, jossa on tavallisesti kyse deliktivastuusta eikä sopimuksen täytäntöönpanon laiminlyönnistä. Lisäksi Ranskan hallitus esittää kirjallisissa huomautuksissaan, että sanaa ”contrefaçon” on Ranskan oikeudessa käytetty samassa merkityksessä kuin direktiivissä 2004/48 tarkoitettua ilmaisua ”teollis- tai tekijänoikeuden loukkaus”, joten Ranskan oikeuden contrefaçon-kannetta koskevat säännökset ovat osa kyseisen direktiivin täytäntöönpanoa.

30 Edellä esitetyn perusteella on katsottava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään lähinnä sitä, onko direktiivejä 2004/48 ja 2009/24 tulkittava siten, että tietokoneohjelman tekijänoikeuksien haltijan immateriaalioikeuksia koskevan lisenssisopimuksen ehdon rikkominen sisältyy direktiivissä 2004/48 tarkoitettuun käsitteeseen ”teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaus” ja että mainittujen oikeuksien haltijan on näin ollen voitava saada direktiivissä 2004/48 säädetyt takeet riippumatta kansallisen oikeuden mukaan sovellettavasta vastuujärjestelmästä.

31 On huomautettava, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin luettelee kysymyksessään useita mahdollisia ohjelmistolisenssisopimuksen rikkomisen muotoja eli sen, että ohjelmistolisenssin saaja ylittää koeajan, sallitun käyttäjämäärän tai muun mitattavan määrän, kuten ohjelmiston käskyjen suorittamiseksi käytettävien prosessorien määrän, tai muuttaa ohjelmiston lähdekoodia, vaikka kyseinen oikeus varataan lisenssisopimuksessa sen alkuperäiselle haltijalle. Pääasiassa on kuitenkin kyse ainoastaan viimeksi mainitusta tilanteesta, joten nyt käsiteltävässä asiassa on keskityttävä ainoastaan siihen.

32 Direktiivin 2009/24, jossa vahvistetaan tietokoneohjelmien tekijöiden aineelliset oikeudet, osalta on mainittava, että jäsenvaltioiden on kyseisen direktiivin 1 artiklan nojalla suojattava tietokoneohjelmia kirjallisina teoksina tekijänoikeudella. Kyseisen direktiivin 4 artiklan mukaan kyseisten ohjelmien haltijan yksinoikeuksiin, joita jäsenvaltioiden on suojeltava, sisältyvät – jollei tietyistä siinä säädetyistä poikkeuksista muuta johdu – muun muassa oikeus tietokoneohjelman kääntämiseen, muuntamiseen, sovittamiseen ja muunlaiseen muuttamiseen tai tällaisten toimenpiteiden sallimiseen. Niinpä kielto muuttaa ohjelmiston lähdekoodia perustuu tietokoneohjelmaa koskeviin tekijänoikeuksiin, joiden suojelusta direktiivissä 2009/24 säädetään. On lisättävä, että mainitun direktiivin 3 artiklan mukaan tällainen suoja myönnetään kaikille luonnollisille henkilöille tai oikeushenkilöille, jotka ovat kirjallisia teoksia koskevien kansallisen tekijänoikeuslainsäädännön säännösten nojalla oikeutettuja suojaan.

33 Tästä seuraa, ettei tietokoneohjelman tekijänoikeuden haltijan oikeuksien suoja direktiivin 2009/24 mukaan riipu siitä, liittyykö kyseisten oikeuksien väitetty loukkaaminen lisenssisopimuksen rikkomiseen vai ei.

34 Tältä osin on mainittava, että mainitun direktiivin johdanto-osan 15 perustelukappaleessa ainoastaan todetaan, että sen koodin muodon luvaton sovittaminen tai muuttaminen, jossa tietokoneohjelman kappale on saatettu saataville, on tekijän yksinoikeuteen kohdistuva loukkaus, eikä täsmennetä millään tavalla kyseisen loukkauksen – sopimukseen liittyvää tai muuta – alkuperää.

35 Direktiivissä 2004/48 puolestaan säädetään – kuten sen johdanto-osan 10 ja 15 perustelukappaleesta ja 1 artiklasta ilmenee – teollis- ja tekijänoikeuksien, joihin kuuluvat myös direktiiviin 2009/24 perustuvat oikeudet, noudattamisen varmistamiseksi tarvittavista toimenpiteistä, menettelyistä ja oikeussuojakeinoista.

36 Direktiivin 2004/48 2 artiklan 1 kohdan mukaan kyseistä direktiiviä sovelletaan ”kaikkiin – – teollis- ja tekijänoikeuksien loukkauksiin”. Kyseisen säännöksen sanamuodosta, erityisesti sanasta ”kaikki”, ilmenee, että kyseistä direktiiviä on tulkittava siten, että se kattaa myös loukkaukset, jotka johtuvat siitä, että immateriaalioikeuksien, mukaan lukien tietokoneohjelman tekijän oikeudet, hyödyntämistä koskevaa sopimusehtoa on rikottu.

37 Kyseisen toteamuksen vahvistavat sekä direktiivin 2004/48 tavoitteet että asiayhteys, johon sen 2 artiklan 1 kohta kuuluu, ja nämä on unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan otettava huomioon kyseisen säännöksen tulkinnassa (ks. vastaavasti tuomio 26.5.2016, Envirotec Denmark, C-550/14, EU:C:2016:354, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

38 Aluksi on todettava direktiivin 2004/48 tavoitteen osalta, että sen johdanto-osan 10 ja 13 perustelukappaleen mukaan direktiivin tavoitteena on lähentää jäsenvaltioiden lainsäädäntöjä, jotta voidaan varmistaa teollis- ja tekijänoikeuksien suojan korkea, yhdenvertainen ja yhdenmukainen taso sisämarkkinoilla, ja että kyseisen direktiivin soveltamisala on määritettävä mahdollisimman laajasti, jotta siihen voidaan sisällyttää kaikki unionin kyseisen alan säännösten tai asianomaisen jäsenvaltion kansallisen lainsäädännön piiriin kuuluvat teollis- ja tekijänoikeudet.

39 Lisäksi unionin tuomioistuin on todennut, että direktiivin 2004/48 tavoite on se, että jäsenvaltiot varmistavat muun muassa tietoyhteiskunnassa immateriaalioikeuksien tehokkaan suojan (ks. vastaavasti tuomio 12.7.2011, L'Oréal ym., C-324/09, EU:C:2011:474, 131 kohta).

40 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee myös, että direktiivin 2004/48 säännöksillä on tarkoitus säännellä niitä teollis- ja tekijänoikeuksiin liittyviä näkökohtia, jotka liittyvät kiinteästi yhtäältä kyseisten oikeuksien noudattamiseen ja toisaalta niiden loukkaamiseen, velvoittamalla valtiot säätämään tehokkaista oikeussuojakeinoista, joilla suojattujen teollis- tai tekijänoikeuksien loukkaukset voitaisiin välttää, lopettaa tai korjata (ks. vastaavasti tuomio 10.4.2014, ACI Adam ym., C-435/12, EU:C:2014:254, 61 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41 Sitten on todettava direktiivin 2004/48 2 artiklan 1 kohdan asiayhteydestä, että kyseisen direktiivin 4 artiklassa säädetään, että kaikilla teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoilla on oikeus pyytää siinä tarkoitettujen toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen soveltamista sovellettavan lainsäädännön mukaisesti. Mahdollisuudelle esittää tällainen pyyntö ei ole asetettu mitään kyseisten oikeuksien loukkaamisen – sopimukseen liittyvään tai muuhun – alkuperään liittyviä rajoituksia.

42 Edellä esitetyn perusteella on todettava, että tietokoneohjelman tekijänoikeuden haltijan immateriaalioikeuksia koskevan lisenssisopimuksen ehdon rikkominen sisältyy direktiivissä 2004/48 tarkoitettuun käsitteeseen "teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaus" ja että mainitun oikeudenhaltijan on näin ollen voitava saada kyseisessä direktiivissä säädetyt takeet.

43 On kuitenkin niin, että vaikka direktiivillä 2004/48 on tarkoitus säätää teollis- ja tekijänoikeuksien, mikä kattaa direktiivissä 2009/24 säädetyt tietokoneohjelmien tekijänoikeudet, haltijoita koskevista toimenpiteistä, menettelyistä ja oikeussuojakeinoista, ensin mainitussa direktiivissä ei vahvisteta tarkasti kyseisten takeiden soveltamista koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä eikä säädetä tietyn vastuujärjestelmän soveltamisesta siinä tapauksessa, että kyseisiä oikeuksia loukataan.

44 Tästä seuraa, että kansallinen lainsäätäjä voi vapaasti päättää mainittujen oikeuksien konkreettisista suojaa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä ja määrittää muun muassa, ovatko ne oikeussuojakeinot, joita kyseisten oikeuksien haltijoilla on käytettävissään tietokoneohjelman lisenssinsaajaa vastaan siinä tapauksessa, että niiden teollis- ja tekijänoikeuksia loukataan, luonteeltaan sopimusperusteisia vai deliktiperusteisia. On kuitenkin välttämätöntä, että kaikissa tapauksissa noudatetaan direktiivin 2004/48 vaatimuksia.

45 Viimeksi mainituilta osin on huomautettava erityisesti kyseisen direktiivin 3 artiklasta ilmenevän, että teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisen edellyttämien toimenpiteiden, menettelyjen ja oikeussuojakeinojen on oltava oikeudenmukaisia ja tasapuolisia eivätkä ne saa olla liian monimutkaisia tai kalliita taikka sisältää kohtuuttomia määräaikoja tai johtaa aiheettomiin viivytyksiin. Niiden on myös oltava tehokkaita, oikeasuhteisia ja varoittavia, ja niitä on sovellettava siten, että vältetään luomasta esteitä lailliselle kaupankäynnille ja säädetään takeista niiden väärinkäytön estämiseksi.

46 Edellä esitetystä seuraa, että tietokoneohjelman tekijänoikeuksien loukkaamiseen silloin, kun loukkaaja on kyseisen ohjelman lisenssinsaaja, sovellettavan vastuujärjestelmän määrittäminen kuuluu jäsenvaltioiden toimivaltaan. Erityisen vastuujärjestelmän soveltaminen ei kuitenkaan saa missään tapauksessa olla esteenä kyseisen ohjelman tekijänoikeuksien haltijan immateriaalioikeuksien tehokkaalle suojaamiselle, sellaisena kuin siitä säädetään direktiiveillä 2004/48 ja 2009/24.

47 Nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää, ettei missään contrefaçon-oikeudenloukkausta koskevassa kansallisessa säännöksessä säädetä nimenomaisesti, että siihen voidaan vedota ainoastaan siinä tapauksessa, että osapuolten välillä ei ole sopimussuhdetta. Se esittää myös, että contrefaçon-oikeudenloukkaus määritellään laajimmassa mielessä immateriaalioikeuden – muun muassa tietokoneohjelmaan kohdistuvan tekijänoikeuden – loukkaamiseksi.

48 Tältä osin on todettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisen tuomioistuimen on kansallisen oikeuden yhdenmukaista tulkintaa koskevan periaatteen mukaisesti tulkittava kansallista oikeutta mahdollisimman pitkälle unionin oikeuden vaatimusten mukaisesti ja varmistettava näin toimivaltansa rajoissa unionin oikeuden täysi tehokkuus, kun se ratkaisee käsiteltäväkseen saatetun asian. Kyseinen periaate edellyttää, että kansallinen tuomioistuin ottaa kansallisen oikeuden kokonaisuudessaan huomioon arvioidakseen, missä määrin sitä voidaan soveltaa niin, ettei lopputulos ole unionin oikeuden vastainen (ks. vastaavasti tuomio 19.12.2013, Koushkaki, C-84/12, EU:C:2013:862, 75 ja 76 kohta ja tuomio 24.6.2019, Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, 55 kohta). Edellisessä kohdassa esitettyjen seikkojen perusteella ja sillä varauksella, ettei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen suorittamassa tarkastuksessa muuta ilmene, direktiivien 2004/48 ja 2009/34 vaatimusten mukainen tulkinta vaikuttaa olevan nyt käsiteltävässä asiassa mahdollinen.

49 Esitettyyn kysymykseen on kaiken edellä mainitun perusteella vastattava, että direktiivejä 2004/48 ja 2009/24 on tulkittava siten, että tietokoneohjelman tekijänoikeuksien haltijan immateriaalioikeuksia koskevan lisenssisopimuksen ehdon rikkominen sisältyy direktiivissä 2004/48 tarkoitettuun käsitteeseen ”teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaus” ja että mainittujen oikeuksien haltijan on näin ollen voitava saada direktiivissä 2004/48 säädetyt takeet riippumatta kansallisen oikeuden mukaan sovellettavasta vastuujärjestelmästä.

Oikeudenkäyntikulut

50 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (viides jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen varmistamisesta 29.4.2004 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2004/48/EY ja tietokoneohjelmien oikeudellisesta suojasta 23.4.2009 annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviä 2009/24/EY on tulkittava siten, että tietokoneohjelman tekijänoikeuksien haltijan immateriaalioikeuksia koskevan lisenssisopimuksen ehdon rikkominen sisältyy direktiivissä 2004/48 tarkoitettuun käsitteeseen ”teollis- ja tekijänoikeuksien loukkaus” ja että mainittujen oikeuksien haltijan on näin ollen voitava saada direktiivissä 2004/48 säädetyt takeet riippumatta kansallisen oikeuden mukaan sovellettavasta vastuujärjestelmästä.

Allekirjoitukset